

Priporočila za prodajalne in njihove zaposlene ob epidemiji novega koronavirusa SARS-CoV-2

Priporočila veljajo za prodajalne z živili, vključno s prodajo kmetijskih pridelkov na kmetiji, lekarne, prodajalne z medicinskimi pripomočki in ortopedskimi pripomočki, kmetijske prodajalne, bencinske servise, banke, pošto in druge storitve, določene v Odloku o začasni prepovedi ponujanja in prodajanja blaga in storitev potrošnikom v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 37/2020), Odloku o začasni splošni prepovedi gibanja in zbiranja ljudi na javnih mestih in površinah v Republiki Sloveniji ter prepovedi gibanja izven občin (Uradni list RS, št. 38/2020) ter Odlok o spremembi Odloka o začasni splošni prepovedi gibanja in zbiranja ljudi na javnih mestih in površinah v Republiki Sloveniji ter prepovedi gibanja izven občin (Uradni list RS, št. 51/2020).

Splošna priporočila in podatki

Trenutno ni dokazov, da bi se okužba z novim koronavirusom SARS-CoV-2 prenašala preko domačih živali, živine ali živil. Podatkov o tveganju pri rokovanju/uživanju toplotno neobdelanih živil ni, glede na podatke o preživetju drugih koronavirusov na površinah med transportom pa sklepamo, da je tveganje majhno. Pri rokovanju z živili svetujemo splošne higienske ukrepe. Koronavirusi za preživetje potrebujejo živega gostitelja (žival ali človeka). V hrani ne morejo uspevati.

Čeprav ni dokazov, da se novi koronavirus SARS-CoV-2 prenaša s hrano, se priporoča redno in pravilno umivanje rok ter varno pripravo in shranjevanje hrane. Priporoča se, da se živila, ki jih zaužijemo surova (sadje in zelenjavo), temeljito opere.

Zaposlenim v živilskih dejavnostih se svetuje, da upoštevajo splošna priporočila, ki sicer veljajo za zmanjšanje prenosa povzročiteljev nalezljivih bolezni:

- ne hodijo bolni na delo in o nalezljivi bolezni obvestijo delodajalca;
- skrbijo za ustrezno higieno rok in higieno kašlja;
- se izogibajo osebam, ki kažejo znake okužbe dihal;
- varno ravna s hrano.

Zaposleni pri delu z živili naj:

- ločeno shranjujejo in pripravljajo surova živila npr. meso in ostala toplotno obdelana živila;
- redno čistijo opremo in površine, ki so bile v stiku s surovimi živili;
- sproti odstranjujejo embalažo, v kateri so bila surova živila;
- živila dobro toplotno obdelajo, zlasti hitro kvarljiva živila npr. surovo meso itd.
- dosledno skrbijo za osebno higieno, pogosto in dosledno umivajo roke.

Ravnajo naj skladno z dobro higiensko prakso in že uveljavljenimi standardi, ki veljajo za njihovo področje dela.

Število strank v poslovnih prostorih

Glede na strokovna izhodišča priporočamo, da posamezen poslovni prostor zagotavlja 20 m² površine na posamezno stranko, v kolikor je v poslovnem prostoru naenkrat prisotnih več strank. Priporočena površina ne vključuje pomožnih prostorov, kot so skladišča, sanitarije, garderobe itd. Ob tem je potrebno poudariti, da je v primeru večjih prostorov (npr. 100 m²) možnost izogibanja preostalim strankam v prostoru in zagotavljanje ustrezne razdalje 2 m lažje in je zato lahko v prostoru prisotnih več kot 5 oseb, vsekakor pa priporočamo, da se okvirna površina ne spusti pod mejo 15 m² na posamezno stranko.

Prostore je potrebno redno prezračevati. V kolikor gre za naravno prezračevanje, je potrebno imeti odprta vhodna vrata in dodaten vir zraka (okno, druga vrata ipd.). V kolikor to ni mogoče oziroma je urejen sistem prisilnega prezračevanja, je potrebno zagotoviti najvišjo možno moč prisilnega prezračevanja in imeti odprta vhodna vrata.

Razdalja med čakajočimi na blagajni naj bo vsaj 2 metra, lastnik poslovnega prostora mora določiti največje dovoljeno število strank na blagajni glede na ureditev prostora in možne kapacitete (število blagajn, dolžina prostora ob blagajniškem pultu).

Predlagamo pretočnost strank v (večjih) trgovinah na način, da se loči število strank, ki opravljajo nakupe in stranke, ki skladno s prejšnjim odstavkom stojijo v vrsti na blagajni. Ko se mesto ob blagajni sprazni in v vrsto vstopi stranka, ki je opravljala nakupe, se dovoli vstop novi stranki.

Glede čakajočih pred poslovnimi prostori, predlagamo razdaljo vsaj 2 metra med posameznimi strankami.

Lastnikom poslovnih prostorov priporočamo organizacijo dela na način, da vsa opravila, ki jih lahko izvajajo izven poslovalnega časa trgovin, izvedejo, ko strank ni v prostoru.

Ob tem opozarjamo na ustrezno čiščenje ali razkuževanje nakupovalnih vozičkov in košar, naprav za vnos PIN števil in drugih površin in predmetov, ki prihajajo v stik s strankami ob opravljanju storitev.

Priporočamo, da se izdelki na oddelku delikates sprotno pripravljajo in niso razstavljeni v vitrinah oziroma, da so pripravljani v manjših porcijskih enotah. Kupcem priporočamo, da ostale izdelke, ki niso predpakirani, ob prihodu domov dobro operejo.

Glede izvajanja storitev na prostem, kot so tržnice in prodaja izdelkov direktno na kmetijah priporočamo, da je razdalja med kupcem in prodajalcem vsaj 2 metra ter da se fizični stik med osebama v največji možni meri omeji. Tudi v tem primeru kupce opozarjamo, naj izdelke ob prihodu domov dobro operejo.

Preprečevanje okužbe

Pri preprečevanju okužbe z novim koronavirusom SARS-CoV-2 je tako kot pri drugih nalezljivih boleznih, ki povzročajo okužbe dihal, priporočljivo upoštevati splošna priporočila:

- Za preprečevanje okužbe z novim virusom je ključnega pomena umivanje rok z milom in vodo, v primeru da v bližini ni umivalnika za roke, roke razkužimo.
- Skrbno si umivamo roke z milom in vodo, še posebej po kihanju, kašljanju, brisanju nosu, ali uporabimo razkužilo za roke.
- Ko odstranimo zaščitne rokavice si vedno temeljito umijemo roke oz. razkužimo.

- Upoštevamo higieno kašlja. Preden zakašljamo ali kihnemo, si pokrijemo usta in nos z robcem ali zakašljamo in kihnemo v zgornji del rokava in ne v svojo dlan. Robec nato odvržemo v koš za odpadke in obvezno umijemo ali razkužimo roke.
- Pazimo, da se z rokami ne dotikamo oči, nosu in ust.
- Izogibamo se tesnim stikom z ljudmi, še posebej, če kažejo znake nalezljive bolezni.
- Stranke naj v trgovini ne uporabljajo mobilnega telefona. Več informacij o načelih varne uporabe mobilnega telefona, [na naslednji povezavi](#).
- V primeru, da začutimo začetne znake nahoda (izcedek iz nosu, kihanje), si takoj nadenemo masko in obvestimo predpostavljenega.
- V primeru, da zbolimo, ostanemo doma.
- V času povečanega pojavljanja okužb dihal se z omejitvijo vstopa strank izogibamo prevelikemu številu ljudi v zaprtih prostorih. Dosledno skrbimo za redno in učinkovito zračenje zaprtih prostorov.
- Redno čistimo in po potrebi razkužujemo predmete in površine, ki se jih pogosto dotikamo (npr. kljuke, pulti, tipke, ročaje nakupovalnih košar in vozičkov, tekoči trak ob blagajni, straniščna školjka, pipe umivalnikov ipd.). Za vsakim kupcem se razkuži postterminal na varen način.

Splošna priporočila naj bodo smiselno objavljena na vhodu in na več vidnih mestih v poslovnem prostoru.

Poleg splošnih priporočil lastnikom trgovin priporočamo, da poskrbijo tudi za zaščito zaposlenih z zaščitnimi sredstvi in prilagojenim režimom dela:

- Pred vstopom v trgovino: za stranke je po v uvodu omenjenem Odloku (Uradni list RS, št. 38/2020) obvezna uporaba zaščitne maske ali druge oblike zaščite ustnega in nosnega predela (šal, ruta ali podobne oblike zaščite), ki prekrije nos in usta in po Odloku o spremembi Odloka (Uradni list RS, št. 51/2020) obvezno razkuževanje rok pri čemer mora razkužila zagotoviti ponudnik storitev.
- Dozator z razkužilom za roke naj bo za stranke na razpolago že pred prijemanjem nakupovalnega vozička ali košare s pisnim opozorilom za stranke (npr. Preden vzameš voziček ali košaro si razkuži roke!). Namestitev dozatorjev z razkužilom za roke priporočamo še na večjih mestih v trgovini, ob vseh blagajnah in tudi ob izhodu iz trgovine. Rokavice za enkratno uporabo naj ostanejo na mestih, kjer so bile že do sedaj na voljo, npr. pri sadju in zelenjavi.
- Blagajne: Ocenjujemo, da so v trgovini najbolj izpostavljene blagajničarke. Zato predlagamo, da se pred njihovim delovnim mestom namesti dovolj visok zaslon (vsaj toliko, da pokrije tudi glavo kupca) s primerno odprtino za poslovanje. Blagajničarka naj ima masko in rokavice, ki jih po potrebi oz. približno na 2 do 3 ure zamenja. Pred uporabo in po odstranitvi rokavic in maske naj si umije roke oz. jih razkuži. Namesto rokavic si lahko roke razkužuje.
- Samopostrežne blagajne: Za to prodajalko svetujemo nošenje maske in rokavic ali namesto teh razkuževanje rok ter vzdrževanje primerne medosebne razdalje.
- Polnjenje polic: Priporočamo, da se polnjenje polic izvaja izven obratovalnega časa trgovine. Glede na zmanjšano število kupcev, ki so hkrati v prostoru trgovine, lahko polnjenje polic poteka tudi v času, ko so kupci v trgovini, s tem da se dosledno upošteva zadostno varnostno razdaljo med ljudmi. V primeru polnjenja med obratovanjem naj bo oseba, ki polni police, zaščitena z masko in po potrebi z rokavicami.
- Prodajalke delikatese, kruha, naj živila prepakirajo v posebnem prostoru na manjše porcijske enote. Stranke lahko tako same vzamejo izdelke s pulta, hladilnika. Prostor, v katerem se izvaja

prepakiranje, in osebje, ki ga izvaja, morata ustrezati pogojem za zagotavljanje varnega dela z živili.

- Tudi zaposleni opravljajo dejavnosti tako, da so med sabo vsaj 2 metra narazen. Vzdrževanje socialne distance pa je potrebno tudi do dostavnega osebja.
- Vsi zaposleni naj obvezno sledijo navodilom za pravilno umivanje rok, higieno kašlja in pravilno nošenje in menjavo mask in rokavic.
- Na več mestih v trgovini naj bodo izobešena navodila za pravilno ravnanje zaposlenih (umivanje rok, higiena kašlja, pravilno nošenje mask).
- Zaposleni (delo na blagajnah, delo pri polnjenju polic) naj bodo seznanjeni glede uporabe mask in rokavic. Orokavičenih rok ne umivamo in ne razkužujemo. Ko odstranimo rokavice in masko, si umijemo roke.
- V trgovinah naj se opozarja kupce, da se dotikajo samo tistih artiklov, ki jih bodo potem tudi kupili.
- V trgovinah naj se ne izvaja degustacij hrane in pijače za promocijske akcije.
- Priporočamo, da je ob izhodu postavljen podajalnik za razkuževanje rok in koš za maske; kupce naj se z letakom opozori na priporočilo, kako ravnamo doma z nakupljenimi izdelki. Priporočilo najdete [na naslednji povezavi](#).

Podana navodila glede uporabe osebne varovalne opreme so splošna in podana s higienskega vidika. Konkretna navodila za posamezna delovna mesta v posameznih podjetjih poda pooblaščen specialist medicine dela, ki natančno pozna organizacijski proces in tveganja na posameznih delovnih mestih. Spletna stran medicine dela, dostopno [na naslednji povezavi](#).